

นายกรรมา กุศลาลัย ตายจากไป ณ บ้านลูกชาย ทางฝั่งธนบุรี เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งตรงกับวันพระ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๙ ปีฉลู ค.ศ. ๒๐๐๙ นับอายุได้ ๘๙ ปีเศษ โดยไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วยเอาเลยก็ว่าได้ คือสิ้นลมปรมาณไปอย่างสงบ เพราะสิ้นอายุขัย นับว่าเป็นกุศลสมาจาร ซึ่งหาได้ยากในสมัยปัจจุบัน และการจากไปของบุรุษอาชาไนยของสยามผู้นี้ ก็จะไม่เป็นที่สนใจของผู้คนในกระแสหลักของสังคม ซึ่งคงลืมเขาไปเสียแล้วก็ได้ ทั้งๆ ที่เขามีคุณูปการกับบ้านเมืองมาไม่ใช่น้อย และวิถีชีวิตของเขาก็เป็นแบบอย่างในทางของปुरुณียบุคคลที่หาได้ยาก

หากสมัยนี้ เราไม่ยกย่องเชิดชูคนดีกันอีกแล้ว เราสนใจแต่คนเด่นคนดังและคนที่มีความดีดูดีอันจอมปลอม หรือคนที่สวมหัวโขนอันโก้หรูไว้ หากภายในหน้ากานั้นเต็มไปด้วยความกักขะและโสมม มากบ้างน้อยบ้างแทบทุกคน พร้อมกันนั้น เราก็ต้องตราไว้ว่านายกรรมาไม่ต้องการเกียรติยศชื่อเสียงใดๆ ไม่ต้องการอนุสาวรีย์ หรือคำยกย่องสรรเสริญใดๆ ตามสมัยนิยม หากเขาปิดทองหลังพระมาเกือบจะโดยตลอด และเขาต้องการให้ชื่อเสียงของเขาจางหายไปตามทางของพระอนัตตลักษณะ โดยเขาเป็นคนที่ติดยึดในตัวตนน้อย พร้อมทั้งจะยกย่องเชิดชูผู้อื่น โดยที่เขาเคยได้รับเกียรติยศจากประเทศประเทศ ยิ่งกว่าจากประเทศบ้านเกิดเมืองนอนของเขา ซึ่งนอกจากจะเนรคุณเขาด้วยการจำจองเขาเป็นเวลานาน โดยหาความผิดไม่ได้แล้ว ยังเมินเขาเสียอีกก็ได้ ทั้งนี้รวมถึงสถาบันที่เขามีส่วนร่วมปลูกปั้นมาแต่แรกด้วย เช่น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และอาศรมไทยภารต

การที่เขาได้เป็นศิลปินแห่งชาติ หรือรางวัลศรีบูรพานั้น ก็หามีความสำคัญอันใดไม่ เพราะการยกย่องผู้คนในสังคมไทย ขาดมาตรฐานอันมุ่งที่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง

อัตชีวประวัติของเขาเรื่อง ชีวิตที่เลือกไม่ได้ นั้น เขียนเล่าให้ลูกๆ ฟัง อย่างอ่อนน้อมถ่อมตน และอย่างน่ารับฟัง แดงเขายังแปลเป็นภาษาอังกฤษให้ได้รับรู้กันในวงกว้างออกไปยังนานาชาติอีกด้วย แต่ถ้าเราอ่านในระหว่างบันทึกก็จะเห็นได้ ว่าชีวิตของเขา เป็นชีวิตที่เขาเลือกได้ และเลือกแล้ว ที่จะเป็นคนเอาชนะอุปสรรค และความยากจน หากเขาเลือกเดินตามทางของสาธุชน ด้วยวิริยะ อุตสาหะ โดยเขาแสวงหากัลยาณมิตรได้มาตลอด และเขามองคนในแง่ดี แม้จะเห็นข้อบกพร่องของบุคคลนั้นๆ เขาก็เข้าใจและให้อภัย ประกอบไปด้วยความอดทน ความอดกลั้น และความเมตตากรุณาที่มีอยู่ในตัวเขา สมกับชื่อที่เขาตั้งให้ตัวเอง จากชื่อเดิมว่ากิมเฮง และนามสกุลของเขา ก็ยืนยันว่าเขาพึ่งพิงอยู่กับกุศลสมาจารอย่างแท้จริง

การที่เขาบวชเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี แล้วเดินตามพระโลกนาถ (ภิกษุอเมริกัน เชื้อสายอิตาเลียน) ไปจนถึงอินเดีย นั้น นับว่าเป็นความวิเศษมหัศจรรย์อันไม่มีผู้ใดเหมือน เพราะพระเณรที่ตามพระโลกนาถไปเป็นจำนวนมากนั้น ไม่ว่าจะปัญญาอันทะกิกขุ หรือใครก็ตาม ล้วนเลื่อมล้ำความตั้งใจกกลางคันทั้งนั้น โดยมักจะกล่าวหาว่าพระฝรั่งหุบเขา เพื่อนสหธรรมิกปราศจากสามัคคีธรรม หรือต่างก็ปราศจากขันติธรรมจนถึงขนาดก็ได้

แด่นายกรรมาไม่เคยโอ้อวดถึงความมหัศจรรย์ที่เขาเดินทางจนถึงจุดหมายปลายทาง แม้อุบายติโยมทางพม่าจะชวนให้เณรน้อยสึกหาลาเพศ แดงจะยกลูกสาวให้ที่ประเทศนั้นเสียด้วยซ้ำไป

ทัศนะของนายกรรมาที่มีต่อพระโลกนาถนั้นเป็นไปในทางบวก อย่างเคารพนับถือ และยกย่องสรรเสริญ จนตลอดชีวิต

ในขณะที่พระไทยส่วนใหญ่ไม่เห็นคุณค่าของพระคุณท่าน ดังพระไทยส่วนใหญ่ก็ไม่ได้เห็นคุณค่าของพระฝรั่งมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว เพราะถือตนว่าสูงส่งกว่าท่านนั้นๆ ดังท่านพระญาณดิลก (ชาวเยอรมัน) ก็เขียนเล่าไว้ในอัตชีวประวัติท่านอย่างน่าพิการณา โดยที่เราเพิ่งมาเจอพระฝรั่งสายท่านพระอาจารย์ชา สุภัทโทกันเมื่อเร็วๆ นี้เอง แต่พระมหาเถระที่ถือฉาท่านนั้นๆ ก็ยังมีอีกมาก และขรวาสาที่ต่อพระฝรั่งสายนี้ ก็ดูจะเป็นคุณหญิงคุณนาย และพวกที่ขอความทันสมัยเสียแหละมากกว่าอะไรอื่น

ที่จะให้ใครพวกนี้สนใจถึงโครงสร้างทางสังคมอันอยู่ดิถีธรรมและรุนแรง แทบจะหาไม่ได้เอาเลย และพระสายนี้ก็ไม่เคยสอนธรรมในแนวนี้ ทั้งๆ
พุทธมามกะซึ่งเป็นชนชั้นสูงในสังคมไทยนี้แต่คือเป็นส่วนที่สำคัญอันธำรงโครงสร้างอันอยู่ดิถีธรรมดังกล่าวไว้ ถ้าตีประเด็นนี้ไม่แตก
คือจักเป็นความเป็นปกติของบุคคลและสังคม ตามความหมายที่แท้ ที่พระบรมศาสดาตรัสสอนไว้ได้ละหรือ

ว่าจำเพาะนายกรรมา เมื่อยังบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ในชมพูทวีปนั้น ได้เรียนภาษาฮินดี บาลี สันสกฤต และอังกฤษ อย่างลำบากยากเข็ญ และด้วยวิริยะอุตสาหะ
ประกอบกับสติปัญญาซึ่งแฝงความเป็นเลิศไว้ จนสอบได้ภาษาฮินดีเป็นที่หนึ่งของประเทศเอเซีย และได้เข้าเรียนในสันตินิเกตันของท่านรพินทรนาถ ฐากูร
ร่วมสมัยกับนายเพื่อ หริพิทักษ์ ดังอาจถือได้ว่ารัตนมณีของไทยทั้งคู่นี้ได้รับการเจียรไนที่สถาบันการศึกษานอกระบบของอินเดียอย่างเหมาะสมยิ่ง
และอาจกล่าวได้ว่าคนที่ไปเรียนอินเดียต่อแต่นั้นมา จะหาใครที่เข้าถึงอารยธรรมของภารตประเทศอย่างถ่องแท้ตั้งนายกรรมา คงหาได้ยาก
ส่วนมากไปรับเอาภาคการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ของประเทศนั้นมาอย่างกึ่งดิบกึ่งดี โดยที่หาความเป็นเลิศได้ยากเต็มที่ นั่นว่าน่าจะอายยิ่งนัก

ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่แล้ว คนสำคัญของไทย เกือบจะไม่ไปอินเดียกัน มีสองท่านผู้ใหญ่ที่ไปและได้พบสามเณรกรรมา
โดยที่ทั้งสองท่านนั้นชื่นชมเณรหนุ่มรูปนี้ทั้งคู่ ดังสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ถึงกับทรงรับเป็นโยมอุปัฏฐาก และสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์
ตรัสชวนให้สามเณรไปอยู่วัดบวรนิเวศ โดยไม่ทรงรังเกียจความเป็นมหานิกายของเธอ ส่วนพุทธทาสภิกขุนี้ก็ได้ติดต่อทางจดหมายกับเณรน้อยรูปนี้
อย่างต่างก็รับฟังจากกันและกัน และได้เป็นกัลยาณมิตรกันตลอดมา

น่าเสียดายที่สามเณรกรรมาต้องลาสิกขา เพราะไทยประกาศสงครามกับอังกฤษ ซึ่งปกครองอินเดีย นายกรรมาจึงถูกจองจำในฐานะชาติศัตรู เจกเช่นนายเพื่อ
หริพิทักษ์ด้วยเหมือนกัน

ในค่ายกักกันนี้แล ที่หนุ่มกรรมาพบรักครั้งแรกกับสาวญี่ปุ่น ที่เป็นชนชาติศัตรูของอังกฤษเช่นเดียวกับไทย หากแล้วก็แคล้วคลาดกันไป
โดยที่นายเพื่อนนั้นถูกพรากไปจากศรีภรรยา คือ ม.ร.ว. ถนอมศักดิ์ กฤดากร จนเกิดอาการวิกลจริตธธา ถึงกับไปรับเอาพระนารายณ์เป็นเจ้ามาเป็นสรณะ
ดังได้เปลี่ยนนามสกุลจากทองอยู่ มาเป็นหริพิทักษ์

เมื่อเสร็จสงครามแล้ว อังกฤษเอาเชลยไทยส่งคืนประเทศ แต่อ่าวไทยยังเต็มไปด้วยทุ่นระเบิด อังกฤษจึงปล่อยนายกรรมาไว้ที่สิงคโปร์
ให้เดินนับหมอนไม้รถไฟกลับกรุงเทพฯ ผ่านประเทศมลายู ซึ่งเขาเล่าว่าได้รับความเมตตาปราณีจากเพื่อนมุสลิมในประเทศนี้เป็นอย่างดี

นายกรรมาเริ่มทำงานให้สถานทูตอินเดียที่กรุงเทพฯ เมื่อประเทศนั้นเปิดสัมพันธไมตรีกับไทย หลังจากทีอินเดียได้รับเอกราช
และเข้าร่วมสอนภาษาสันสกฤตและฮินดีให้ที่อาศรมไทยภารตด้วย และจากการสอนภาษาฮินดีนี้แล ที่ศิษย์สาวคนหนึ่งเกิดสมัครรักใคร่กับครู จนได้เป็นสามีภรรยา
และอยู่กินด้วยกันอย่างเป็นคู่ชีวิตที่หาคู่อื่นใดเสมอเหมือนได้ยาก ดังต่อมานางเรื่องอะไร ผู้ภริยาตาบอด สามีกี่ปรนนิบัติวัดถากอย่างใกล้ชิด
เวลากฎาไปประชุมที่ราชบัณฑิตยสถาน สามีกี่พาไปส่งและรับกลับ หากทั้งคู่ไม่ยอมสมัครเป็นภาคีสมาชิกของสถาบันดังกล่าว
เพราะทั้งคู่เห็นว่าการเป็นราชบัณฑิตด้วยการกระเสือกกระสนไปให้เขาเลือกมาอีกทีนั้น เป็นเกียรติยศที่จอมปลอม แม้ทั้งคู่จะเก็บความข้อนี้อย่างเงียบๆ ก็ตาม
ดังทั้งคู่นี้ไม่ยอมเปิดปากวิพากษ์วิจารณ์อะไร ให้เป็นที่อื้อฉาว แต่ก็อดบอกความในใจให้กัลยาณมิตรวางในรับทราบไว้ด้วยเนืองๆ

ตั้งมติเกี่ยวกับการตั้งเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษดิ์เป็นรูปแรกนั้น กัลยาณมิตรของนายกรรณาก็มีส่วนอย่างสำคัญ ดังท่านผู้นั้นก็ยอมรับว่า เขาเลือกพระผิดเสียแล้ว ที่จริงเขาเสนอชื่อพระอาจารย์ขาว แต่ท่านรูปนั้นปฏิเสธโดยที่คนในสมัยนั้นก็คงลืมพระอาจารย์ขาวไปแล้ว ดังที่คนก็จะลืมชื่อนายกรรณา ซึ่งได้รับใช้ใกล้ชิดเจ้าคุณพระพิมลธรรม (อาจ) แต่สมัยท่านมีบทบาทกับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในยุคบุกเบิกอย่างสำคัญ โดยพระอาจารย์ขาวก็เป็นอาจารย์สอนกัมมฐานที่สถาบันการศึกษาแห่งนั้นมาแต่สมัยแรกด้วย โดยที่นายกรรณากับเจ้าคุณพระพิมลธรรม (อาจ) นั้น นอกจากจะเป็นศิษย์กับอาจารย์กันแล้ว ยังเป็นกัลยาณมิตรของกันและกันอีกด้วย นายกรรณากลับเตือนพระคุณท่านได้อย่างจริงจัง ภายหลังจากข้าพเจ้าก็อาศัยนายกรรณาส่งสารถึงพระคุณท่านได้ง่าย และอาจวิพากษ์วิจารณ์พระคุณท่านได้ด้วย หากพระผู้ใหญ่มีกัลยาณมิตร เป็นปรโตโมหะ พระเถระอื่นๆ ก็ย่อมเจริญโยนิโสมนสิการได้ นำเสียดายที่พระมหาเถระร่วมสมัยชาดกัลยาณมิตรกันแทบทั้งนั้น แถมยังไม่เจริญโยนิโสมนสิการอีกด้วย ความเป็นสมิและอลัชชีจึงเข้าครอบงำท่านผู้ทรงสมณศักดิ์สูงๆ เหล่านั้นกันอย่างน่าเสียดาย รวมทั้งในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอีกด้วย

นายกรรณาเป็นกัลยาณบุคลที่มีกัลยาณมิตรมาตลอดชีวิต ตั้งแต่พระโลกนาถเป็นต้นมา จนถึงศรีภริยา ส่วนเพื่อนร่วมงานที่เป็นกัลยาณมิตรคนสำคัญนั้นมี ๒ คนคือ นายสังข์ พิธโนทัย และนายอารี ภิรมย์ โดยที่ทั้งคู่นี้เคยทำงานอยู่ที่กรมโฆษณาการ ซึ่งต่อมากลายเป็นกรมประชาสัมพันธ์ นายสังข์ ใกล้ชิดกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม จนมีชื่อเสียงมัวหมองตามแต่กิจการผู้นั้น แต่ด้วยความซื่อสัตย์จงรักภักดีกับเจ้านาย นายสังข์สามารถเกลี้ยกล่อมให้จอมพล ป. หันมาสนใจขบวนการกรรมกร และใช้นายสังข์เป็นนอต่อให้ หาทางสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน นายสังข์จึงต้องมาวานนายกรรณาและนายอารี ซึ่งเป็นเจ้าของโรงเรียนจีนด้วย และมีเส้นสายกับสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เป็นเหตุให้นายกรรณาและนายอารี เป็นทูตรุ่นแรกที่ได้ไปเมืองจีน จนได้พบโจเอินไหลและมาเซตุง ดังที่ทั้งคู่นี้เขียนเอาไว้แล้ว และบำเหน็จที่ทั้งคู่นี้ได้รับคือการถูกจอมพล ส. ธนะรัตน์จองจำไว้ในคุกกลางยาวเป็นเวลานาน ครั้นเมื่อไทยเปิดสัมพันธ์ไมตรีกับจีนอย่างเป็นทางการ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นักฉวยโอกาสที่เคยเกลี้ยกล่อมจีนมาอย่างออกหน้า ก็ได้กลายเป็นพระเอกขี่ม้าขาวไปแสดงบทบาทอย่างเป็นทางการเป็นที่ชื่นชมของทั้งจีนและไทย ในขณะที่นายอารีและนายกรรณาถูกลิ้มไปนั้นแล

ทางด้านภาครตวิทยานั้น นายกรรณาและนางเรืองอุไร ผู้ภริยา ได้ผลิตผลงานออกมามีใช่น้อย ทั้งยังช่วยคนอื่นๆ ที่ต้องการเรียบเรียงเรื่องทางกฎหมายวิปุกๆ คน ที่ไปขอความอนุเคราะห์ ดังข้าพเจ้าก็ได้เป็นหนี้บุญคุณท่านทั้งสองนี้มาเป็นอันมาก

ใช้แต่เท่านั้น นายกรรณายังเป็นญาติทางข้างภริยาข้าพเจ้า มีอะไรๆ ที่ท่านและภริยาจะช่วยเหลือเกื้อกูลครอบครัวของเรา ท่านเต็มใจทำให้อย่างเต็มที่ ทั้งท่านยังช่วยกิจการของข้าพเจ้าทางมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป และมูลนิธิโกลนคิมทองอีกด้วย ยิ่งมูลนิธิที่เอ่ยชื่อมาแต่แรกด้วยแล้ว สามภริยาคุณนี้เคารพนับถือท่านเสฐียรโกเศศกับท่านนาคะประทีป ทั้งทางส่วนตนและส่วนรวม ดังอาจนับว่าทั้งคู่นี้สืบทอดเจตนารมณ์ของท่านเสฐียรโกเศศ และท่านนาคะประทีป ต่อมาอีกชั่วคนหนึ่งเอาเลยก็ว่าได้ ส่วนมูลนิธิโกลนฯ นั้นเล่า ก็มีเป้าหมายในการอุดหนุนอุดมคติสำหรับคนหนุ่มสาว ย่อมเป็นที่ชอบใจของนายกรรณาและศรีภริยา ยิ่งนัก

นายกรรณากินอยู่อย่างเรียบง่าย ทำโยคะเป็นกิจวัตรประจำวัน ในบั้นปลายแห่งชีวิต นายกรรณามีอาการหลงลืมบ้าง แต่ก็ไม่เลวร้ายนัก เคยไปพักบ้านคนชราเป็นบางครั้ง แล้วก็ได้กลับมาอยู่บ้านลูกชาย จนตายจากไปทีนั้นอย่างสงบ

การที่นายกรรณาตายจากไปคราวนี้ ที่น่าสงสัยก็คือ เราจะทำอะไรได้บ้าง เพื่อช่วยกันสรรสร้างให้มีคนอย่างนี้อยู่ร่วมสมัยกับเราต่อไป ทั้งในช่วงอายุเราและรุ่นลูกหลานของเราด้วย ให้เขาเหล่านั้นได้เป็นทั้งคนดี ที่มีความรู้ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวมอย่างปิดทองหลังพระ ดังที่เราสืบทอดวัฒนธรรมดังกล่าวกันมาในบ้านเมืองเราแต่ไหนแต่ไร ถ้าเราไม่อาจหาคนดีที่เป็นปุชนิยบุคคลได้ โดยมีแต่คนกึ่งดีกึ่งชั่วแล้วไซ้ ก็น่าห่วงอนาคตของสังคมไทยยิ่งนัก

ด้วยเหตุฉะนี้ พวกเราหลายคนที่เคารพท่านทั้งสองนี้ จึงคิดตั้งกองทุนขึ้นในนามว่า กองทุนกรรณา-เรืองอุไร กุศลาลัย เพื่อความเป็นไต่ ของเด็กและเยาวชน ผู้ที่สนใจใคร่ทราบวัตถุประสงค์ และนโยบายของกองทุนดังกล่าว อาจติดต่อขอรายละเอียดได้จาก www.semsikkha.org, www.snf.or.th โดยที่จะบริจาคทรัพย์เป็นส่วนกุศลแต่ท่านทั้งสองนี้ก็ได้ ทางบัญชี มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป เพื่อกองทุนกรรณา-เรืองอุไร กุศลาลัย ธนาคารไทยพาณิชย์ เลขที่บัญชี ๐๒๔-๒๖๙๒๕๙-๐ (หักภาษีได้ด้วย)

แต่นายกรรณา กุศลาลัย (๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๓ - ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒) โดย ส.ศิริรักษ์